

B. ΑΝΟΙΚΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ (ενδεικτικά παραδείγματα)

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να συγκρίνετε τις μεταβολές που επέφερε η Αντιβασιλεία στην εσωτερική διοίκηση της χώρας με το διοικητικό σύστημα που οργάνωσε ο Καποδίστριας. Ποια είναι η βασική μεταβολή που παρατηρείτε;
2. Σε ποια από τα μέτρα της Αντιβασιλείας αντέδρασαν κυρίως οι Έλληνες και γιατί;
3. Σκιαγραφώντας ο Μάουρερ τους στόχους της Αντιβασιλείας, έγραφε:

"Εμείς έπρεπε τώρα να βάλουμε μια τάξη σ' αυτό το χάος. Να συμφιλιώσουμε τους εχθρούς, να χωρίσουμε όσα στοιχεία ήταν ασυμβίβαστα μεταξύ τους και να επιβληθούμε σ' όλον αυτόν τον κόσμο με πυγμή και δικαιοσύνη. Ακόμα, να πάρουμε έστω και σκληρά μέτρα, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο σκοπός μας. Να οργανώσουμε τα Οικονομικά του τόπου, τη Διοίκηση, τη Δικαιοσύνη, την Εκκλησία, την Εκπαίδευση, το Στρατό, το Ναυτικό και να βάλουμε θεμέλια γερά πάνω στα οποία να στηριχθεί ο λαμπρός νεαρός Βασιλιάς για να σηκώσει μόνος του πια, από την 1^η Ιουνίου 1835, το οικοδόμημα της νέας Ελλάδας".

Μάουρερ, *Ελληνικός λαός*, σσ. 426-427

Με ποια από αυτά τα θέματα, που αναφέρονται στο παραπάνω κείμενο, ασχολήθηκε προσωπικά ο Μάουρερ και ποιο ήταν το έργο που επιτεύχθηκε στους τομείς αυτούς;

4. Να συγκρίνετε τα δύο εκπαιδευτικά συστήματα που εφαρμόστηκαν επί Όθωνα και επί Καποδίστρια. Ποιο από τα δύο κρίνετε ρεαλιστικότερο για τις ανάγκες της μετεπαναστατικής ελληνικής κοινωνίας; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
5. Την περίοδο μεταξύ των ετών 1839-1841, κατά την επιγραμματική έκφραση του Νικ. Δραγούμη, την Ελλάδα τη χαρακτήριζε:
"καχεξία εσωτερική, δυσμένεια εξωτερική, βρασμός επαναστατικός, ένδεια χρημάτων".
Συμφωνείτε με την άποψη αυτή; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα παραδείγματα.

6. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα από την ομιλία του Ιωάννη Κωλέττη στην εθνοσυνέλευση του 1844, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

"... Δια την γεωγραφικήν αυτής θέσιν η Ελλάς είναι το κέντρον της Ευρώπης, ισταμένη και έχουσα εκ μεν δεξιών την ανατολήν, εξ αριστερών δε την Δύσιν προύρισται να φωτίση δια της αναγεννήσεως αυτής την Ανατολήν ως δια της πτώσεως αυτής εφώτισε την Δύσιν. Εν τω πνεύματι του όρκου τούτου και της μεγάλης ταύτης ιδέας είδον πάντοτε τους πληρεξουσίους του Έθνους να συνέρχωνται δια να αποφασίσωσιν ουχί περί της τύχης της Ελλάδος, αλλ' ολοκλήρου του Ελληνικού έθνους. Πόσον επεθύμουν να ήσαν παρόντες σήμεραν οι Γερμανοί, οι Ζαΐμαι, οι Κολοκοτρώναι, οι των άλλοτε εθνικών συνελεύσεων πληρεξούσιοι και αυτοί οι δραξάμενοι τα όπλα έτι επί τω γενικώ τούτω σκοπώ δια να συνομολογήσωσι μετ' εμού πόσον εμακρύνθημεν της μεγάλης εκείνης και ευρυτάτης της πατρίδος ιδέας, την οποίαν εις αυτό του Ρήγα το τραγούδι είδομεν κατά πρώτον εκπεφρασμένην. Εν τούτω και μόνω τότε πνεύματι ηνωμένοι, ηδελφωμένοι δια του ιερού εκείνου όρκου, όσοι είχομεν το επώνυμον Έλληνες εκερδήσαμεν μέρος του όλου σκοπού ...".

E. Κυριακίδου, *Ιστορία συγχρόνου Ελληνισμού*, τ. Α', σ. 493

- α) Πώς ορίζει τη "Μεγάλη Ιδέα" ο Έλληνας πολιτικός;
β) Ποιο ρόλο διεδραμάτισε η ανάπτυξη της Μεγάλης Ιδέας στην πολιτική ζωή της χώρας μας;
7. Να εξηγήσετε πώς η νίκη των Αγγλογάλλων στον Κριμαϊκό πόλεμο (1853-1856) αποτέλεσε την έναρξη μιας φάσης ενεργού οικονομικής δραστηριότητας στην ανατολική Μεσόγειο, γενικά, και υποβοήθησε την οικονομική πρόοδο των Ελλήνων, ειδικά.
8. Ποιοι παράγοντες επέδρασαν στη διαμόρφωση των νέων πολιτικών σχηματισμών μετά τον Κριμαϊκό πόλεμο; Να αναφέρετε τα χαρακτηριστικά τους και να τα αντιδιαστείλετε με αυτά των κομμάτων που προϋπήρχαν.
9. Να προσδιορίσετε ποιες ήταν οι σχέσεις μεταξύ των ελληνόφωνων πληθυσμών – ελλαδικού, αλύτρωτου και διασποράς – κατά την περίοδο 1833-1862.

10. Με βάση τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα και τις ιστορικές σας γνώσεις:

- Να δικαιολογήσετε τη σημαντική αύξηση του ελλαδικού πληθυσμού που παρατηρείται κατά την περίοδο 1838-1907.

Εξέλιξη του ελληνικού πληθυσμού Περίοδος 1838-1907	
Έτος	Πληθυσμός
1838	752.077
1839	823.773
1840	850.246
1841	861.019
1843	915.058
1844	930.295
1845	960.236
1848	986.731
1853	1.035.527
1856	1.062.627
1861	1.096.810
1870	1.457.894
1879	1.679.470
1889	2.187.208
1896	2.433.806
1907	2.631.952

Εξέλιξη του πληθυσμού της Αθήνας	
1840	25.000
1861	50.000
1880	90.000
1895	180.000
1907	250.000

B. Κρεμμυδάς, *Νεότερη Ιστορία, Ελληνική και Ευρωπαϊκή*, σ. 137-8

11. Με βάση τα στοιχεία των παρακάτω πινάκων και τις ιστορικές σας γνώσεις:
- Να διατυπώσετε τα συμπεράσματά σας για την ελληνική οικονομία της εποχής που περιγράφουν.
 - Να αναφέρετε ποιες συγκεκριμένες συνθήκες ευνόησαν την ανάπτυξη της και να την συγκρίνετε με την αντίστοιχη της ίδιας περιόδου στην Ευρώπη.

Πίν. 1 Εξέλιξη της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας

έτη	ιστιοφόρα και μηχανήματα	χωρητικότητα	ατμόπλοια	χωρητικότητα
1875	5.410	253.781 τόν.	37	8.241 τόν.
1895	1.059	246.195	107	144.975
1915	884	107.466	475	893.650

Πίν. 2 Βιομηχανική εξέλιξη της Ελλάδος

έτη	εργοστάσια	ατμοκίνητα εργοστάσια	ισχύς
1867	168	22	291 CV
1874	199	95	1.967
1889	145		5.588

Πίν. 3 Εξέλιξη του αστικού πληθυσμού

έτη	αύξηση: %
1853	8 %
1879	28 %
1907	33 %

Πίν. 4 Εξέλιξη της εργατικής τάξης

έτη	πληθυσμός
1870	7.300
1917	35.000

Ν. Σβορώνου, *Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*, σ. 100-102

12. Να αναλύσετε τη σχέση:

Ανατολικό Ζήτημα - ανάπτυξη βαλκανικού εθνικισμού

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Μέχρι την ενηλικίωση του Όθωνα, ορίστηκε τριμελές συμβούλιο Αντιβασιλείας:
- α) Να ονομάσετε τα άτομα που ανέλαβαν την αντιβασιλεία.
 - β) Να αναφέρετε επιγραμματικά τις αρμοδιότητες του καθενός.
 - γ) Να κρίνετε τον τρόπο με τον οποίο άσκησαν την εξουσία που τους παραχωρήθηκε.

2. Πώς οργανώθηκε το σύστημα της δικαιοσύνης από τον Μάουρερ;
3. Πότε και γιατί κηρύχτηκε η ελληνική Εκκλησία αυτοκέφαλη;
4. Ποια οικονομική πολιτική εφαρμόστηκε την περίοδο της Αντιβασιλείας;
5. Από πότε και γιατί στη χώρα μας τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ονομάστηκαν, και ονομάζονται μέχρι σήμερα, "Δημοτικά";
6. Τον Οκτώβριο του 1836, η εφημερίδα "Ο ΣΩΤΗΡ" κυκλοφόρησε με έμβλημα το Σύνταγμα γράφοντας:

"Η εθνική θέλησις εξηγήθη ήδη αρκετά. Η Ελλάς όλη εκ συμφώνου ζητεί εις το εξής σύστημα Αντιπροσωπευτικόν και εκ στόματος όλου του έθνους δεν ακούει τις προ καιρού ει μη Σύνταγμα, Σύνταγμα, Σύνταγμα.. Το Σύνταγμα, προστατεύον και εγγυούμενον, εξ ενός μέρους τα δικαιώματα του θρόνου, και αφετέρου τα εθνικάς ελευθερίας, ιδού το πατριωτικόν σύνθημά μας, ιδού η σημαία μας, πέριξ της οποίας προσκαλούμεν όλους τους χρηστούς πολίτας, όλα τα γνήσια τέκνα της Ελλάδος. Η επιτυχία του Συντάγματος, ιδού ο μέγας σκοπός μας. Τα μέσα της επιτυχίας του σκοπού μας, ιδού το αντικείμενον των σκέψεων και των συζητήσεων του Σωτήρος".

Π. Πετρίδης, Σύγχρονη Ελληνική Πολιτική Ιστορία, τ. Α', σ. 175

 - α) Ποιος ήταν ο αποδέκτης του αιτήματος που διατυπώνεται παραπάνω και γιατί;
 - β) Ποιο πολίτευμα προεικονίζει το δημοσίευμα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, βασιζόμενοι στο κείμενο.
7. Γιατί η πλατεία μπροστά από το κτήριο της Βουλής των Ελλήνων ονομάζεται "Πλατεία Συντάγματος";
8. Το Σύνταγμα που ψηφίστηκε στις 18 Μαρτίου του 1844 θεωρείται υπερβολικά συντηρητικό σε σχέση με τα Συντάγματα της Επανάστασης. Να αιτιολογήσετε αυτή την άποψη.
9. Πώς αντέδρασαν η Γαλλία και η Αγγλία, όταν, κατά τη διάρκεια του Κριμαϊκού πολέμου, η Ελλάδα κινήθηκε για απελευθέρωση των επαρχιών Θεσσαλίας, Ηπείρου και Μακεδονίας;
10. Να αναφέρετε το περιεχόμενο του Χάτι Χουμαγιούν (18-2-1856) και να προσδιορίσετε την επίδρασή του στην ελληνική οικονομία.

11. Πού αποσκοπούσε η Αγγλία με την παραχώρηση της Επτανήσου;
12. Κάτω από ποιες συνθήκες πραγματοποιήθηκε η ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα;
13. Ποιες επιδράσεις είχε στο πολιτικό και πολιτιστικό πεδίο η ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
14. Σε ποια κατάσταση βρισκόταν το ζήτημα των "εθνικών κτημάτων" μέχρι το 1871 και πώς ρυθμίστηκε το θέμα αυτό με νόμο της κυβέρνησης Κουμουνδούρου (1871);
15. Τι όριζε ο φόρος για τα "αρροτριώντα ζώα" και ποιες αντιδράσεις προκάλεσε;
16. **Το αγροτικό πρόβλημα:** Πώς δημιουργήθηκε και με ποια μέτρα προσπάθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις να το επιλύσουν;
17. **Το εργατικό κίνημα:** Ποιες συνθήκες ευνόησαν την ανάπτυξή του στην Ελλάδα;
Ποιες ήταν οι διεκδικήσεις των ελλήνων εργατών κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα;
Ποιοι ήταν οι κυριότεροι πρωτεργάτες του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα;
18. Να παρουσιάσετε τα γενικά χαρακτηριστικά των ελληνικών πολιτικών κομμάτων αμέσως μετά την ανεξαρτησία.
19. Ποια η σημασία της "αρχής της δεδηλωμένης" για την εξέλιξη της πολιτικής ζωής στην Ελλάδα;
20. Να συγκρίνετε την αγροτική οικονομία στην Ελλάδα κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα με την αντίστοιχη της ίδιας περιόδου στην Ευρώπη.
21. Ποια η συμβολή του Χαριλάου Τρικούπη στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας;
22. Συγκρίνοντας τις μεταβολές που επέφερε η αντιβασιλεία στην εσωτερική διοίκηση με το διοικητικό σύστημα που οργάνωσε ο Καποδίστριας ποια είναι η βασική διαφορά που παρατηρείτε;